

Moneda: concept , evoluție , funcții.

Puterea de cumpărare și clasificarea semnelor monetare.

I. Moneda : concept , evoluție , funcții

Definiția monedei: moneda poate fi definită astfel :

- Etalon al valorii , instrument de plată , mijloc de teaurizare.
- Ansamblul mijloacelor de plată direct utilizabile pentru a efectua plăți de bunuri și servicii
- Ansamblul de active (creanțe) acceptate pretutindeni, de toți, întotdeauna pentru a regla datoriile generate prin schimbul de mărfuri și/sau servicii.

Evoluția monedei: se înregistrează de la egipteni încoace o tendință de devalorizare a monedei (moneda etalon în Egipt era capul de vită). A fost necesară o evoluție a monedei (la caldeni moneda era unitatea de timp, în Uruc moneda era spicul de orez).

Caracteristica monedei : “a spart” trocul. Apare o monedă marfă care se situează între cele două interfețe ale trocului .Moneda are următoarele avantaje: este conservabilă, divizibilă, conferă încredere, are o valoare de întrebuințare.

Treptat se ajunge la moneda metalică (metale prețioase între care se stabilește un raport de schimb de 1:13).

Ulterior baterea monedei a căpătat caracter de privilegiu a statului și a devenit o prerogativă pe care o exercita în exclusivitate organul statal.

Evoluția monedei continuă prin apariția monedei fiduciare (bancnota). Bancnota a putut fi introdusa după ce a devenit o prerogativă a statului. Bancnota era recunoscută de toți, era mai ușor de transportat, era multiplicabilă.

Au apărut apoi creditele, cărțile de credit, cartelele magnetice.

Funcțiile monedei sunt următoarele:

- este un intermediar al schimburilor atât de mărfuri cât și de bunuri și servicii
- constituie o masă a valorilor
- este instrument de rezervă și teaurizare a valorilor
- lichiditatea ,prin excelență ,a monedei

II. Puterea de cumpărare

Puterea de cumpărare (PC) are următoarea formulă :

$$PC = \frac{Q}{P}$$

unde :

- PC = marfa etalon sub forma valorii de întrebuințare ce se poate cumpăra cu o unitate monetară
- Q = bunuri și produse într-o economie cu destinația schimbului ,exprimate în unități materiale
- P = informația de preț exprimată în unități monetare ale produselor sau serviciilor .

Ipostazele monedei sunt următoarele :

- Conceptuală
- Instituțională
- Relațională
- Investițională
- Funcțională
- Internațională
- Informațională
- Instrumentală

CURSUL NR. 2

I. Organizarea monetară.

II. Sistemele monetare naționale și internaționale - caracteristici.

Definiția sistemului monetar : este un complex de instituții și modalități care permit reglementarea circulației monetare dintr-o țară , prin intermediul unui ansamblu de norme juridice care emană de la autoritatea publică cât și ca totalitatea instrumentelor și tehnicilor de plată .

Funcții ale sistemului monetar :

- servește alimentării populației (subiecților economici) cu monedă ;
  - permite controlul schimburilor proprii monede cu monede străine ;
  - prin elementele sale instituționale permite implementarea politicii monetare .
- cerințe ale sistemului monetar :

1. Sistemul monetar trebuie să se refere la unitatea monetară ca semn al banilor sau ca mijloc de plată
2. Sistemul monetar trebuie să precizeze paritatea și titlul materialului pe care îl reprezintă. Diversitatea unității monetare în decursul timpului a devenit un prerogativ exclusiv al statului , legându-se de sistemul intervenționismului statal și al planificării dezvoltării economice. Această situație s-a instalat datorită nevoii stabilirii echivalenței între două sau mai multe unități monetare emanate de sistemele monetare naționale .
3. Asigurarea stabilității semnelor monetare.

În evoluția lor ,sistemele monetare au avut următoarele **componente reprezentative** :

- Unitatea monetară
- Etalonul monedă
- Modul de batere și circulație a monedelor cu și fără valoare intrinsecă (integrală)
- Modul de emisiune și punere în circulație a monedelor de hârtie (bancnote) și a hârtiei monedă.

Unele componente din punct de vedere istoric au dispărut, devenind incompatibile cerințelor societății , altele și-au modificat conținutul.

Unitatea monetară . Orice sistem monetar își definește unitatea monetară și raportul între unitatea monetară și metalul monetar.

Definirea prin lege a unității monetare : este atribut exclusiv al instituțiilor monetare naționale și implică evidențierea a trei elemente caracteristice:

- a) Valoarea paritară : este cantitatea de metal prețios fixată prin legea paritară a statului îndeplinind funcția de etalon monetar.
- b) Paritatea monetară
- c) Cursul de schimb

După 1994 aurul a fost înlocuit cu devizele care au devenit etalon de rezervă monetar la egalitate cu D.S.T. (drepturi speciale de tragere) . În 1928 1 leu = 9 mg de aur fin .

În 1934 1 \$ = 0,888671 gr aur.

După 1994 s-a trecut la devize libere.

Modificarea unității monetare se face prin lege și are loc prin două căi :

- reducere (devalorizare) a conținutului de aur
- majorare (revalorizare) a conținutului de aur pe care îl reprezintă unitatea monetară.

După 1974 unitățile monetare devin glisante fiind periodic ajustate (anual, de regulă)și de ultimă oră se acceptă valorile flotante .

În prezent monedele își îndeplinesc funcțiile în sistemul monetar prin raportarea lor directă la puterea de cumpărare pe baza cărora se definește unitatea monetară.

Etalonul monedă este un raport valoric între două unități monetare luându-se în considerare valorile lor paritare. Ca forme ale etalonului monedă întâlnim :

- Paritatea aur - metalică
- Paritatea valutară - se întâlnește când valorile paritare ale monedelor sunt exprimate într-o singură monedă valutară (valută – dolar de exemplu)
- Paritatea D.S.T. (la fel ca la paritatea valutară, dar în loc de dolar se folosește D.S.T.)

Modul de batere și circulație a monedelor cu și fără valoare intrinsecă - asigură compararea valorică a unității monetare fiind sinonim cu paritatea și permite compararea prețului unei monede convertit în altă monedă.

Convertibilitatea monetară - caracteristici : treptat funcțiile monedei sunt preluate de bancnotă care devine instrument monetar ideal. Începând cu 1933 convertibilitatea internă a bancnotei începe să fie limitată inițial, iar ulterior este definitiv exclusă.

Bancnota și moneda de cont rămân singurele forme de monedă în circulație și în măsura în care ele se raportează la puterea de cumpărare , se sprijină pe producția de bunuri și servicii.

La început convertibilitatea echilibra cantitatea de hârtie cu moneda marfă (aurul). În etapa actuală există o filieră obligatorie de pătrundere a monedei naționale în circuitul internațional.

Distingem :

- convertibilitatea în condițiile etalonului aur
- convertibilitatea în condițiile aur - devize.

Banca de emisiune deține în depozitul său valuta de referință accesibilă deținătorului de monedă națională la cursul oficial. În aceste condiții aurul în care se putea realiza parțial convertibilitatea finală aparține băncii străine care a emis valuta de rezervă .

Cursurile valutare în etapa actuală sunt supuse unor fluctuații continue în funcție de cererea și oferta pieței (dispar punctele aurului).

Convertibilitatea actuală a monedelor naționale :

- când exportul < importul rezultă că importul = exportul + o cantitate de valută. Rezultă o sărăcire a depozitelor bancare (banca care acoperă această cantitate de valută rămâne fără rezerve)
- când exportul > importul - dezideratul - funcția obiectiv a fiecărui stat este ca exportul = importul + valută.

Se aplică de stat mecanisme de reechilibrare a importului prin majorarea exporturilor care refac în esență echilibrul între cererea și oferta în valută, reeditându-se mecanismul existent punctelor aurului.

Sistemul monetar internațional

Până la al doilea război mondial regulile de comportament în relațiile valutare - financiare interstatale , de regulă bilaterale , erau spontan impuse fără să existe reglementări sistematice .

În 1944 la Bretton Woods are loc o conferință monetară și financiară a ONU și se pun bazele sistemului monetar internațional care este un cadru instituțional central axat pe FMI și BIRD (Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare) .

Definiție : sistemul monetar internațional reprezintă ansamblul de norme și tehnici convenite și acceptate în baza unor reglementări instituționalizate de natură să corecteze comportamentul monetar al țărilor în raporturile de plăți și de realizare a unor aranjamente reciproce , determinat de schimburile comerciale , necomerciale și de mișcările internaționale de capital .

Obiectivele sistemului monetar internațional : evoluția echilibrată și armonioasă a organismului economic și monetar prin mecanisme valutare precum și a relațiilor economice dintre state în scopul dezvoltării economico - financiare , atât a fiecărei țări în parte cât și a economiei mondiale în ansamblu .

Principiile sistemului monetar internațional :

1. participarea în sistem deschis al statelor care recunosc și acceptă FMI
2. etalonul de aur și mai ales dolarul care au constituit principalele elemente de rezervă și plată internațională
3. stabilitatea plăților care fluctuează în tranșe fixe ($\pm 1\%$ la început iar apoi $\pm 2,25\%$)
4. convertibilitatea moneră
5. crearea și participarea tuturor țărilor componente la constituirea unei rezerve internaționale oficiale
6. echilibrul balanțelor de plăți .

Sistemul monetar internațional în anii 1970 intră în criză și în 1978 s-a reformat , elaborându-se un statut al FMI .

Elemente noi de natură monetar-financiară sunt următoarele :

- Se elimină aurul și dolarul ca etalon monetar și se înlocuiesc cu DST-uri (se realizează aranjamente internaționale valutare).
- Statele componente ale sistemului monetar internațional pot alege un anumit tip de curs valutar , inclusiv fluctuant .
- Convertibilitatea capătă caracteristici de piață pe fondul necesității desființării restricțiilor valutare în domeniul plăților și transferurilor pentru realizarea convertibilității .
- Asigurarea unei lichidități internaționale la nivelul necesităților .

CURSUL NR. 3

Organizarea monetară europeană.

Începuturile sistemului monetar european (SME).

Formele de existență și mecanismele ECU și/sau EURO - forme, rol, efecte.

Încorporând existența acumulată prin “șarpele în tunel” SME începe să funcționeze în martie 1979 având următoarele componente principale :

- unitatea monetară europeană (ECU sau EURO) ;
- mecanismul cursurilor de schimb .

Marja de fluctuaare permisă se SME a fost stabilită la $\pm 2,25$ % din cursurile centrale ale monedelor statelor participante la SME.

Neîncadrarea uneia sau mai multor valute în aceste marje de fluctuaare impunea realinierea cursurilor centrale .

Se ivește o contradicție , o incompatibilitate între sistemul monetar bazat pe cursuri cvasifixe și mobilitatea aproape completă a fluxurilor de capital care au creat la începutul anilor 90 probleme de stabilitate țărilor componente SME, dar și de lichiditate implicit.

În acest context, dezvoltând raportul Delors prezentat în 1989, reuniunea de la Maastricht adoptă tratatul asupra unității europene.

Obiectul esențial este crearea unei zone fără frontiere interioare care în ultimă instanță conduce spre instalarea monedei unice. De la acest obiect esențial derivă un obiect derivat care s-a numit atunci Unirea economico și monetară (UEM) prin constituirea sistemului european al băncilor centrale (SMBC) și al băncii centrale europene (obiectiv care expiră în anul de grație 1999).

Obiectivele SMBC :

- 1) definirea și aplicarea politicii monetare a convertibilității ;
- 2) coordonarea operațiilor valutare ;
- 3) deținerea și administrarea rezervelor monetare oficiale ale statelor membre;
- 4) funcționarea eficientă a sistemului de plăți ;
- 5) supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a stabilității sistemului financiar ;
- 6) compatibilizarea legislației actuale cu tratatul uniunii europene și statutul sistemului european al băncilor centrale ;

Caracteristica evidentă a tratatului uniunii europene o constituie gradualismul integrării în timp, ceea ce înseamnă o etapizare și în spațiu (selectivitate) ceea ce înseamnă o intrare în UEM.

Referitor la selectivitate, pentru ca o țară să devină membră UEM trebuie să îndeplinească condiții referitoare la :- rata inflației ;

- rata dobânzii ;
- stabilitatea monedei ;
- deficitul bugetar ;
- datoria publică .

În acest context în 1993 are loc reuniunea de la Bruxelles care stabilește următoarele :

- hotărârea de a respecta integral prevederile tratatului de la Maastricht ;
- convergența în sensul necesității realizării UEM ;
- sincronizarea evoluției SME cu fazele uniunii europene fiind necesară realizarea “quartetului imposibil”. Dimensiunile quartetului sunt :
  1. circulația liberă a mărfurilor ;
  2. mobilitatea deplină a capitalului ;
  3. cursuri valutare fixe sau stabile ;

4. autonomia națională a politicii monetare.

În acest sens s-a optat pentru realizarea quartetului pentru renunțarea în perspectivă a autonomiei monetare naționale în favoarea creării sistemului european al băncilor centrale.

În iunie 1995 Comisia Comunitară Europeană, prezentând cartea verde, afirma că până la sfârșitul secolului XX Europa va avea o monedă unică.

Însemnele monetare naționale devenind în acest fel substituibile ca forme ale aceluiași conținut valoric, ceea ce anunță fixarea cursului de conversiune între moneda unică și monedele naționale din UEM.

În 1994 se instaurează și cadrul juridic în zona economică europeană care beneficiază de întreaga legislație juridică a comunității europene, atât financiar-bancar cât și monetar.

Definiție: EURO este un instrument monetar și în același timp unitate de cont emis de organisme financiar internaționale (SME) care își stabilește valoarea prin metoda "coșului valutar" care înseamnă o valoare medie ponderată a celor mai importante valute din cadrul SME utilizată ca unitate de cont și instrument de plată, având un curs cvasistabil ($\pm 2,25\%$).

România și integrarea europeană.

Această integrare europeană a României se leagă de îndeplinirea unui set de condiții (recomandări) care sunt următoarele :

- stabilitate monetară ;
- politică monetară concentrată cu realitatea monetară modernă ;
- îndeplinirea obiectivelor SMBC și băncii centrale europene ;
- deficitul bugetar încadrându-se în recomandările băncii centrale europene ;
- datoria publică ;
- reforma finalizată a sistemului bancar în corelație cu o politică economică eficientă .

CURSUL NR. 4

Masa monetară - concept, structură , componente Indicatorii și agregatele monetare

Masa monetară

Circulația monetară - în accepția practică - este procesul de mișcare a banilor în cadrul și în scopul asigurării circulației bunurilor și serviciilor.

Circulația monetară - în accepția internațională - este ansamblul coerent și complex de fluxuri și circuite prin intermediul cărora se desfășoară mișcarea banilor , în procesul realizării mărfurilor și serviciilor , această mișcare fiind dependentă relativ de procesualitatea circulației mărfurilor conform unor regularități specifice economiei de piață.

Conceptul de masă monetară : masa monetară reprezintă :

1. cantitatea de monedă care constă din totalitatea activelor eterogene ca mărime care pot fi utilizate pentru procurarea bunurilor , serviciilor și plata datoriilor ;
2. cantitatea de lichidități ca ansamblu al mijloacelor de plată existente instantaneu.

Structura masei monetare : în structura sa masa monetară înregistrează doar moneda deținută de subiecții economici nonfinanciari (firme , gospodării , instituții publice) , moneda deținută de sistemul bancar și utilizată în relațiile dintre instituțiile bancare nefăcând parte din masa monetară .

Componentele masei monetare : sunt agregatele monetare care se construiesc pe baza unor criterii , permițând selecționarea elementelor care realizează politica monetară , rolul agregatelor monetare fiind dublu :

- indicatori ai masei monetare , pe care o măsoară
- obiective ale politicii monetare.

Indicatorii și agregatele monetare

Ca indicatori de măsurare , agregatele monetare trebuie să asigure realizarea unei legături directe și simple cu deciziile de natură economico .

Istoric , agregatele monetare au cunoscut două abordări :

- abordarea apriorică (Patinkin) - afirmă că agregatele monetare trebuie selectate pe baza însușirii lor, putând a fi conexate funcțional cu sfera reală pe baza caracteristicilor monedei de : mijloc de plată , lichiditate , avere netă .
- abordarea empirică (Friedman) - accentuează ideea că agregatele monetare trebuie definite astfel încât să permită asigurarea unei legături funcționale , stabile și directe între agregatele monetare și evoluția reală a monedei pe baza ecuațiilor funcționale .

Aceste două concepții utilizate simultan permit și implică o mare varietate de instrumente cuprinse în agregatele respective , antrenând o mare variabilitate a structurii masei monetare .

Generalizând criteriile utilizate în selectarea agregatelor monetare se poate adopta o interpretare standard care include în structura masei monetare următoarele active :

- moneda efectivă (monetarul) este activul cel mai lichid , fiind totodată cel mai important component al masei monetare.
- moneda de cont (disponibilități în conturi curente)
- depunerile la termen pentru economisire
- alte active cu grad diferit de lichiditate .

Agregatele monetare sunt mărimi definite de autoritățile monetare care servesc ca suport al politicii monetare și , în particular , pentru supravegherea creșterii mijloacelor de plată . În economiile de piață dezvoltate , agregatele monetare se clasifică în trei grupe :

1. Activele care prezintă moneda principală (baza monetară , moneda de rezervă) - cuprinde banii creați de banca centrală, cantitatea lor fiind controlată de această bancă centrală sub denumirea de monedă primară constituind baza pentru crearea altor categorii de monedă (banii de cont).
2. Masa mijloacelor de plată (masa bănească în sens restrictiv) - cuprinde instrumentele de plată create de banca centrală dar și de celelalte instituții monetare .
3. Masa mijloacelor de deținere a averii - cuprinde, pe lângă instrumentele de plată , instrumentele financiare lichide folosite ca atare în plăți , în decontări , care se pot transforma ușor în instrumente de plată (cvasimonede , lichidități secundare) .

Agregatele monetare din prima grupă servesc ca indicatori ai politicii monetare, caracterizându-se ca expansivă sau restrictivă.

Moneda primară cuprinde respectiv :

- numerarul din casierie
- depozitele în conturile curente ale băncilor la banca centrală sau extensiv aproape integral pasiv și/sau activ al băncii centrale realizând aceasta prin combinarea diferitelor posturi de activ și pasiv ale băncii centrale .

Masa bănească în sens restrictiv este considerată ca reprezentând obiectivele intermediare ale politicii monetare în domeniul producției , prețurilor , balanței de plăți , precum și a indicatorilor de apreciere a echilibrului monetar.

Agregatele monetare din cadrul celei de-a treia grupă constituie în exclusivitate obiective finale ale politicii monetare.

Constituirea agregatelor monetare ridică două probleme speciale:

- 1) încadrarea instrumentelor financiare aflate în zona de graniță a definițiilor adoptate putând a fi sau nu incluse într-un agregat monetar (depozitul la termen)
- 2) identificarea statistică a definițiilor pentru agregatele monetare în sensul adoptării definițiilor la posibilitățile statistice de construire a agregatelor monetare.

Până la standardizarea politicii monetare pe plan internațional se operează cu agregate monetare diferite național .

Compoziția și performanțele agregatelor monetare :

Agregatele monetare utilizate de sistemul federal la rezervele al SUA are următoarea compoziție :

1. moneda primară care înglobează totalul disponibilităților băncilor comerciale și asimilatele acestora la rezerva federală , disponibilitățile la vedere ale sectorului privat la rezerva federală și moneda fiduciară în circulație ;

2. masa bănească în sens restrâns (M_1) care cuprinde moneda fiduciară în circulație , moneda de cont sub forma disponibilităților la vedere și alte categorii de conturi asupra cărora pot fi trase cecuri ;

3. cuprinde mai multe agregate monetare :

a) $M_2 = M_1 +$ depuneri la termen pe perioade scurte + capitalul în cont la societăți de investiții ;

b) $M_3 = M_2 +$ depuneri la termen de valoare mare + sume consemnate la termen ;

c) $M_4 = M_2 +$ valoarea certificatelor de depozite remise

d) $M_5 = M_2 +$ valoarea certificatelor de depozite existente la casele de economii sau la uniuni de credit

e) $M_6 = M_2 +$ certificate de depozit remise + efecte de comerț + obligațiuni emise de casele de economii

Disponibilitățile guvernului federal nu sunt incluse în aceste agregate monetare fiind considerate împreună cu sistemul rezervelor monetare autoritate monetară.

În țările europene există o concepție unificatoare a agregatelor monetare. Distingem :

1. lichiditatea sistemului bancar (lichiditatea cash , lichiditatea potențială ,lichiditatea externă) care este mai largă decât moneda primară din sistemul american .

2. lichiditatea primară fiind incluse : numerarul în circulație , depozitele transferabile ale subiecților nebancari la bănci (exclusiv statul) reprezentând masa bănească în sens restrâns.

3. Lichiditatea secundară cuprinde următoarele instrumente aflate în posesia subiecților nebancari :

- depozite pe termen scurt necuprinse în lichiditatea primară ;
- hârtiile de valoare pe termen scurt ;
- creditele pe termen scurt inclusiv comerciale.

În România metodologia FMI a fost adoptată realizându-se o combinație a modalităților utilizate în SUA și în țările europene pentru agregatele monetare din cele trei grupe :

▪ Agregate monetare care reflectă moneda primară cuprind :

- mărimea activului total BNR defalcat în credite acordate sistemului financiar ;
- creanțe externe alte active ;
- volumul modelelor primare autohtone (monede în circulație , depozite la BNR , rezerve obligatorii) ;
- moneda primară lichidă a băncilor comerciale , inclusiv disponibilitățile interbancare.

▪ Masa bănească în sens restrâns , cuprinde :

- numerarul în circulație ;
- moneda în cont (depozite , cecuri bancare etc.) ;
- mijloace de decontare (eventual) .

▪ Grupa a treia de agregate monetare cuprinde :

- cvasimonedă (depozite la termen în bănci) ;
- echivalentul în lei al depozitelor în valută ale rezidenților ;
- $M_2 = M_1 +$ cvasimonedă ;
- alte active lichide cum ar fi :
  - contribuția la pensia suplimentară la cec ;
  - depozitele la termen și la vedere ale statului și populației care nu sunt incluse în M_2 ;
  - $M_3 =$ lichiditate totală = $M_2 +$ alte active lichide.

CURSUL NR. 5

Dimensionarea masei monetare. Contrapartidele

S-a stabilit că masa monetară reprezintă ansamblul mijloacelor de plată de care dispune economia, respectiv de lichidități.

Corelația între masa monetară și lichiditatea economică este legată de capacitatea economiei de a furniza, alături de monedă și alte mijloace financiare cu un grad mai mare sau mai mic de lichiditate, care să satisfacă nevoile agenților economici nonfinanciari.

Lichiditățile se prezintă sub forma creanțelor asupra intermediarilor financiari (bănci, tezaur) deținute de subiecții economici, acestea reprezentând contrapartidele masei monetare.

Băncile creează monedă, monetizând activele le plasează sub forma creditelor economice. Achiziția de corespondente monetare se face prin :

- creația monetară a băncilor comerciale (credite) ;
- creația monetară a băncii centrale ;
- lichiditatea activelor monetare deținute de bănci sub formă de resurse proprii.

Cuantificarea acestor creații monetare nu implică în mod obligatoriu înregistrarea sistematică a surselor creației monetare deoarece suma creației monetare în cursul unei perioade este egală cu diferența între stocul monetar la sfârșitul perioadei și cel de la începutul perioadei.

Considerând agregatul monetar M_3 corespondențele acestuia cu sursele de creație monetară sunt :

$$M_3 = M_2 + \text{depuneri la termen de valoare mare} + \text{sume consemnate la termen}$$

Într-o economie de piață pentru o corectă reprezentare a finanțării monetare acordate subiecților nonfinanciari se iau în considerare :

- resursele pe care instituțiile de credit le prelevă pe piața de capital ;
- plasamentele de economisire contractuale pe lângă instituțiile de credit destinate construirii de locuințe.

Creanțe asupra exteriorului : acestea înglobează soldul posturilor de activ și pasiv din bilanțul investițiilor de credit privind relațiile cu nonrezidenții.

Creditul intern : cuprinde creanțele asupra statului și asupra economiilor.

- creanțele asupra statului cuprind creditele acordate statului și titlurile emise de stat
- creanțele asupra economiilor cuprind creditele (inclusiv avansuri și efecte de încasat) și titlurile de plasament .

Cererea și oferta de monedă

Evidența importanței monedei pentru viața economică e relevă datorită :

- influenței variației monedei asupra activității economice - reclamă înțelegerea originii nevoii de monedă (cererii de monedă) ;
- utilizării prin monedă a instrumentelor politicii monetare (agregatele monetare și contrapartidele sale) - reclamă înțelegerea mecanismelor creației monetare (ofertei de monedă) .

Asupra cererii de monedă distingem mai multe teorii :

- o primă teorie are în vedere o analiză clasică care respinge conceptul cererii de monedă. Monedei nu i se recunoaște existența specifică ,ea fiind considerată un bun între celelalte bunuri ,valoarea sa de întrebuințare fiind determinată în funcție de calitatea monedei ca mijloc de schimb universal .

Structura prețurilor bunurilor nu depinde decât de mecanismul cerere-ofertă general al bunurilor ,echilibrul pe piață nedepinzând de o piață a monedei, cererea de monedă fiind expresia cererii generale de mărfuri.

Separarea între real și monetar a fost exprimată clar de Fischer prin relația :

$$M V = T P$$

unde :

- M = cantitatea de monedă
- V = viteza de circulație
- P = prețurile
- T = volumul tranzacțiilor

- O altă teorie este analiza Keynesiană (monetaristă - cererea de monedă acceptată). Keynesismul privește moneda ca fiind activ financiar. El afirmă că moneda este deținută nu numai pentru tranzacții ci și pentru cel puțin alte două motive : ca mijloc de precauție și ca mijloc de speculație datorită faptului că moneda consolidează averea prin amânarea cheltuirii banilor și investirea în active financiare (obligații) sau depozite.

Cantitatea de monedă deținută pentru tranzacții și pentru precauții este independentă de cea alocată speculației care depinde doar de rata dobânzii .

Rata dobânzii condiționează investițiile care au efect multiplicator asupra producției globale.

Keynes remarcă interacțiunea între cererea de monedă și producție prin intermediul fluctuației ratei dobânzii, moneda influențând activ echilibrul economic.

Substituirea monedei cu obligațiunea (activ financiar) pe care a realizat-o Keynesismul a fost generalizată în gândirea postkeynsiană ai căror reprezentanți au fost Hicks și Tobin, fiind introdusă noțiunea de patrimoniu.

În concepția neokeynsistă cererea de active monetare se înscrie într-un demers general prin care într-o economie guvernată de incertitudine se asigură diminuarea riscurilor aferente unor active printr-o structură adecvată a patrimoniului.

Monetarismul - privește moneda ca fiind un element de patrimoniu, plecând de la analiza preferinței pentru lichiditate dezvoltată de neokeynsiști evidențiază calitatea monedei de a fi activ financiar, o modalitate prin care agenții economici își pot consolida averea.

După ei, cererea de monedă ,ca a oricărui activ financiar ,depinde de trei factori :

1. Bogăția totală a individului ;
2. Prețurile și randamentele diferitelor componente ale activului ;
3. Gusturile și preferințele indivizilor .

Preluând de la neokeynsiști aspectul patrimonial al cererii de monedă, monetariștii subliniază că alături de bogăția naturală a individului, în patrimoniul său intră și bogăția intrinsecă care rezultă din fluxurile de venituri pe care acesta se așteaptă să le primească drept remunerare a capacităților sale productive (capitalul uman).

Empiric ,înainte de 1975, evoluția cererii globale de monedă a putut fi explicată cu ajutorul unor variabile ca : venitul permanent , rata dobânzii, rata anticipată a inflației.

După 1975 această explicație a devenit neverosimilă datorită comportamentului modificat semnificativ al diferitelor componente ale lichidității (masei monetare) li ale diferitelor categorii ale subiecților economici nonfinancieri.

Cauze principale :

- Accelerarea și variabilitatea conjuncturală a ratei dobânzii ;
- Volatilitatea ratei dobânzii pe termen scurt (datorită evoluției inflației).

Subiecții economici au încercat restructurarea compoziției patrimoniului pentru a domina influența inflației asupra valorii reale a acestuia .

Simultan, pentru scăderea costului tranzacțiilor (costul conversiei creanțelor în mijloace de plată) instituțiile bancare au inventat noi forme de plasament care au contribuit la reorientarea compozițională a patrimoniului subiecților economici.

Această inflexiune a cererii de monedă afectează eforturile publice de reglare a lichidității din economie prin controlul emisiunii monetare.

Internaționalizarea masivă a economiilor internaționale determină ca evoluția masei monetare să devină dependentă de evoluția anticipată a curului de schimb.

Deplasarea cererii de monedă de la o valută la alta determină politicile monetare naționale să-și adapteze obiectivele pentru a putea interveni eficient și pe piețele monetare ale altor țări.

Oferta de monedă reprezintă cantitatea de mijloace de reglare a schimburilor puse la dispoziția agenților economici nebankari de sistemul bancar.

În mod esențial moneda se caracterizează prin aceea că poate fi general acceptată ca mijloc de plată. Această caracterizare a monedei permite definirea unitară a ofertei de monedă și impune delimitarea unor ansambluri stadial integrabile care e numesc agregate monetare.

Există două abordări de bază în privința măsurării cantității de monedă:

- Abordarea prin tranzacții - măsoară cantitatea de monedă prin evidențierea monedei ca mijloc de schimb.
- Abordarea prin lichiditate - consideră moneda ca cel mai lichid activ datorită ușurinței cu care se tranzacționează.

CURSUL NR. 6

1. Echilibrul monetar - factori de influență
2. Inflația - concept, cauze, tipuri, consecințe

1. Echilibrul monetar - factori de influență

Starea de echilibru monetar este determinată de condițiile economice monetare, financiare, valutare și sociale specifice fiecărei economii și fazelor de evoluție ale acestora.

Echilibrul economic reprezintă o constelație de variante interdependente astfel încât prin acțiunea lor se exclude orice tendință de modificare solidară a acestora.

Echilibrul economic este de trei feluri :

- **echilibru economic static** - este un concept care evidențiază doar condițiile existenței echilibrului fără să se releve modul cum odată perturbat acest echilibru se restabilește.
- **echilibru economic comparativ** - în cadrul acestui concept se definesc condițiile de echilibru de la începutul și de la sfârșitul întregii perioade în care are loc restabilirea echilibrului perturbat inițial.
- **echilibru economic dinamic** - este un concept care consideră variabila temporară, reflectă continuitatea evoluției, inducerea fiecărui moment al evoluției într-o structură corelativă a sistemului economic global. Totodată acest echilibru reflectă tendința de permanentă adaptare la diferiți factori de influență prin depășirea unei stări devenită neadecvată.

Model, în ultimele decenii, ideii de echilibru economic i-a fost atașată ideea de dezechilibru economic permanent în care s-ar afla permanent economia observându-se doar tendințele spre echilibru care fiind o stare ideală nu s-ar putea atinge niciodată, capacitatea autoreglatoare a economiei fiind iluzorie datorită unor factori ca :

- insuficiența informațiilor
- imperfecțiunea procesului de realizare a echilibrului

Deci, în loc de prețuri de echilibru trebuie acceptată ipoteza că subiecții economici își adaptează comportamentul la prețuri de nonechilibru.

Interdependența diferitelor piețe produce multiplicativ dezechilibre, dezechilibrând propagat sistemul economic în ansamblu.

Factorii de influență ai dezechilibrului sunt :

1. inerția din reacțiile subiecților economici ;
2. structurile de interese și motivaționale ;
3. rigiditățile tehnologice și organizatorice.

Distingem astfel un echilibru financiar axat pe simetria comportamentală a subiecților economici manifestat când cererea și oferta de instrumente financiare manifestă pe o anumită piață sunt egale.

Echilibrul monetar constituit dintr-un ansamblu de relații și variabile cu caracter monetar definit ca fiind starea de identitate între masa bănească realmente existentă în economie, oferta de monedă și cererea de bani.

Caracteristici ale echilibrului monetar :

1. este un proces obiectiv influențat de procesele de producție și circulație din economia de piață ;
2. se manifestă ca tendință având caracter dinamic și fiind determinat de mutațiile din sfera reală de care sfera monetară este dependentă.
3. dependența proceselor monetare de cele reale (din sfera materială) este relativă, circulația monetară exercitând la rândul ei o influență activă asupra proceselor materiale.
4. se realizează atât prin concordanța între cererea și oferta de bani cât și prin concordanța care trebuie să existe pe celelalte piețe din economie, în particular, pe piețele financiare.

Explicarea realizării echilibrului monetar se regăsește concentric în cadrul a două tipuri de abordări :

❖ Abordarea Keynesiană - presupune realizarea echilibrului macroeconomic prin relația :

$$\text{Economisire} = \text{Investitii}$$

Relația exprimată matematic este următoarea :

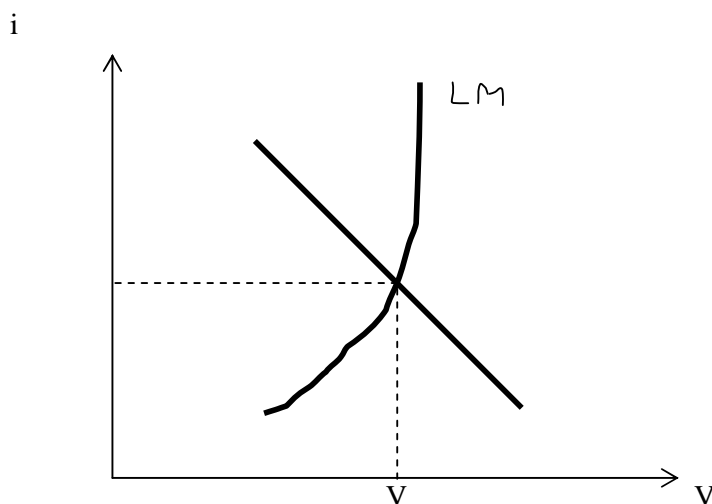
$$E(v) = I(i)$$

unde :

- E = echilibru
- v = venituri
- I = investiții
- i = rata dobânzii

❖ Abordarea Friedmaniană :

Model Hicks - Hansen :

- LM = cererea de monedă
- IE = curba combinațiilor lui i, V asigurând echilibrul pe piața bunurilor
- N = punct de echilibru al ratei dobânzii pentru fiecare volum de monedă.

Curba cerere - ofertă reprezintă echilibrul monetar și este constituită din punctele de întâlnire între cerere și ofertă în care se stabilește rata dobânzii curente (i).

Această curbă exprimă într-un stoc dat de monedă relația între cererea totală și venituri. Dacă oferta de monedă și nivelul prețurilor sunt cvasiconstante, atunci se determină o creștere de monedă și se provoacă implicit creșterea ratei dobânzii.

Putem afirma în concluzie că venitul este monetar o funcție crescătoare depinzând de rata dobânzii.

Intersectarea curbelor LM și IE determină punctul N în care se echilibrează nivelul venitului și nivelul ratei dobânzii pentru fiecare volum de monedă.

În figura de mai sus se sugerează acțiunile de politică economică pentru a face față unei situații de criză (inflație).

În punctul N cantitatea de monedă existentă determină o rată a dobânzii suficient de scăzută și implicit o investiție suficient de ridicată pentru atingerea echilibrului economic și monetar.

Rata dobânzii asigură legătura între nivelul real și cel monetar al echilibrului.

Abordarea Keynesiană tratează modelele monetare ca având un rol secund în raport cu fenomenele reale, politica bugetară re recuperare a echilibrului economic fiind privilegiată.

În abordarea Friedmaniană, alternativele la schema Keynesiană, se urmărește ca variațiile masei monetare să regleze ritmurile vieții economice.

Se consideră că orice schimbare a cantității de monedă modifică echilibrul activelor și declanșează reacții de substituție între monedă și alte active financiare.

În abordarea Friedmaniană mecanismul de transmisie economic se bazează pe echilibrul dorit al portofoliilor individuale, rata dobânzii având un rol minim.

Deci, reglarea masei monetare exercită un efect global asupra economiei fiind necesară o creștere anuală a circulației monetare corespunzător ratelor de creștere economică.

2. Inflația - concept ,cauze, tipuri, consecințe

Din perspectivă monetară inflația este un fenomen degenerativ generat de excesiva creație monetară, pe de altă parte insuficiența cantității de monedă provoacă recesiunea economică (criza).

Inflația este identificată cu creșterea prețurilor cumulativ și auto întreținută.

Inflația este o sumă de dezechilibre având pe fond creșterea prețurilor ca dimensiune esențială , sume de dezechilibre care amputează puterea veniturilor și a monedei.

Caracteristici ale procesului inflaționist : cunoaște trei multe faze :

- inflație târâtoare - atinge valori suportabile 3% - 4%;
- inflație accelerată - însoțită de încetinirea expansiunii economice a bumului sau chiar de o creștere economică negativă (stagflație);
- dezinflația - decelerarea inflației în cadrul căreia are loc reechilibrări de variabile macroeconomice și ajustări de prețuri.

Cauzele inflației : inflația este generată de tensiuni și dezvoltări inflaționiste ale unor componente valorice ale procesualității economice.

Apar implicit forme ale inflației :

1. inflația prin cerere - este generată de creșterea cererii globale de bunuri și servicii în raport cu oferta inelastică. Se manifestă sectorial ,dar se extinde rapid, generalizându-se.
2. inflație prin costuri - este generată de creșterea nejustificată a unor categorii de costuri. Este o expresie a dezechilibrelor de pe piața factorilor de producție.
3. Inflație importată - generată prin mecanismul cursului de schimb și prin mecanismul fluxurilor de capital.
4. Inflație structurală - determinată de dezechilibre în structurile economice datorită accelerărilor politicii economice în diferite sectoare și de preponderența intervenționismului autorității publice pentru realizarea ajustărilor, armonizărilor și adaptărilor în vederea echilibrului economic global.

Interpretarea procesului inflaționist este centrată de două puncte de vedere :

- primul punct de vedere privește inflația ca fenomen monetar - consideră că emisiunea monetară excesivă este o condiție premisă a inflației și nu factorul cauzal primar ;
- al doilea punct de vedere privește inflația ca fenomen economic global - privește fenomenul inflaționist între celelalte fenomene economice conjunctural legate de producție , venituri și cheltuieli.

Se consideră creșterea prețurilor ca fiind o consecință a inflației.

Inflația este un exces de cerere de mărfuri față de ofertă care provoacă o mișcare în sus, ireversibilă a prețurilor.

Definiția inflației: este un fenomen de natură monetară compozit având cauze multiple depinzând de structuri economice ,de factori financiari și nonfinanciari, însoțit sistematic, nu cauzal, de dezechilibre monetare.

CURSUL Nr. 7 Circulația monetara in România

Mecanism esențial important în sistemul monetar și financiar al unei țări, circulația monetară se manifestă pe piața monetară.

Piața monetară este o piață a capitalurilor pe termen scurt. Existența acestei piețe este legată de faptul că unele bănci sunt beneficiare ale unui surplus de încasări iar altele au de efectuat un surplus de plăți. Piața monetară este o piață de lichidități pe termen scurt pe toate organismele de credit bancar. Ea este totodată locul intervențiilor băncii de emisiune asupra lichidităților bancare.

Istoriceste circulația monetară a reprezentat mișcarea monezilor metalice principale de aur și argint. În prezent circulația acestor monede metalice nu mai există, ceea ce a determinat convertirea circulației monetare într-o circulație bănească, în general, mai ales în acele țări unde există convertibilitatea monetară a monedei naționale.

Piața monetară este un mecanism al economiei, ea nu a putut exista anterior anului 1989 în România deoarece nu exista economia de piață.

În economia planificată central cu caracter imperativ a avut loc transformarea monedei din instrument al acțiunii deținătorilor puterii de cumpărare în instrument al dictatului etatist.

Sistemul monetar în România

Un rol deosebit de important îl are BNR al cărui statut de funcționare este stabilit prin legea Nr. 34 /1991.

BNR participă, conform prevederilor legale art. 2, în numele statului la tratative și negocieri în probleme financiare, monetare și de plăți, poate încheia acorduri pentru împrumuturi pe termen scurt și poate efectua operațiuni bancare cu bănci centrale aparținente altor state și instituții monetare internaționale (FMI).

Funcțiile esențiale ale BNR :

1. este singura autoritate bancară națională
2. este bancherul și casierul general al statului
3. reglementează, supraveghează și participă la operarea sistemului de plăți al țării

Atributele BNR :

- supranumită "banca băncilor", BNR autorizează băncile comerciale să desfășoare operațiuni specifice în condițiile îndeplinirii cerințelor de autorizare stipulate în normele BNR;
- supravegherea prudentă a băncii autorizată prin verificarea permanentă a expunerii la risc a acestora.

Caracteristici ale BNR :

- BNR - bancherul și casierul general al statului;
- ține în evidențele sale contul curent al trezoreriei statului fără a percepe comisioane și/sau dobânzi.

În conformitate cu art. 31 din legea Nr. 34/1991 BNR poate acorda bugetului de stat un împrumut limitat pentru acoperirea decalajului între veniturile și cheltuielile bugetare, pentru aceste sume BNR devenind bancher al statului și creditor al Ministerului Finanțelor.

În lipsa unei garanții emise de Ministerul Finanțelor, în prezent, BNR acorda credite pe baza unei simple cereri. BNR poate să vândă și să cumpere efecte comerciale, acționând ca agent al statului în ceea ce privește emisiunea, vânzarea și răscumpărarea obligațiilor de stat.

BNR este singura bancă care nu impune garanții.

BNR - politica monetară :

În conformitate cu art. 1 din legea Nr. 34/1991, BNR stabilește și conduce politica monetară și de credit în cadrul politicii financiare a statului stabilind obiectivele directe ale menținerii stabilității monedei naționale.

Între obiectivele politicii monetare menționăm:

- volumul și structura masei monetare;
- dobânzile pornind de la dobânda de refinanțare;
- cursul de schimb al leului în raport cu alte valute și situația balanței de plăți externe.

Instrumente specifice ale politicii BNR :

1. nivelul politicii de refinanțare ;
2. rezervele minime obligatorii (rezerve monetare ale băncilor comerciale obligate să le dețină la BNR) ;
3. intervenția pentru susținerea monedei naționale realizată prin cumpărări și vânzări de lei și/sau valută ;
4. formarea și utilizarea rezervei de aur pentru obținerea de venituri și mobilizarea de resurse financiare externe.

Tehnici utilizate de BNR ca operator de plata :

- ◆ organizarea pieței valutare centralizate în vederea asigurării convertibilității limitate interne a leului
- ◆ organizarea unor piețe a creditelor pe termen ultra scurt (de 24 ore)
- ◆ participarea pe piețe de capitaluri (burse de valori) la tranzacționarea titlurilor de stat
- ◆ acordarea unor credite unor clienți privilegiați (bugetul statului, societari bancare)

Politica valutara si controlul valutar exercitat de BNR :

- BNR are atribuții importante în domeniul regimului valutar
- BNR mijlocește formarea unui curs valutar interbancar (un curs de referință a pieței valutare);
- BNR controlează orice plată efectuată în favoarea unei firme străine prin canal bancar ;
- BNR este organizatorul pieței interbancare.

Supravegherea si participarea BNR la reglementarea si apărarea sistemului de plăți al țării:

Începând cu 1992 BNR inițiază reforma sistemului de plăți prin utilizarea structurilor sale teritoriale, urmărindu-se perfecționarea instrumentelor de plăți fără numerar și realizarea de noi mijloace de plată (CEC-uri, cărți de credit sau debit) .

Obiectivul urmărit cu acest prilej este diminuarea plăților cu numerar în favoarea plăților bancare cu utilizarea intensă a tehnicilor electronice.

CURSUL Nr. 8

- 1. Creditul și dobânda**
- 2. Trăsăturile creditului**
- 3. Tipuri de credit**
- 4. Intermediarii și piețele creditului**

1. Creditul și dobânda

Moneda și creditul se afla într-o firească și strânsă legătură concretizată în multiple forme de manifestare. Una dintre formele creditului ,vânzarea mărfurilor cu plata amânată, stă la originea bancnotelor. În acest fel vânzătorul devine creditor ,iar cumpărătorul devine debitor.

Vânzătorul consemnează datoriile cumpărătorului în titluri de credit cambiale, el nu este obligat să aștepte plata la scadență, putând sconta efectul comercial (anticipează încasarea) la o bancă.

La băncile comerciale se concentrează în acest fel portofolii de efecte comerciale. Băncile emit bancnote în schimbul titlurilor de credit private. Băncile comerciale pot să intre în penurie de lichidități pe care o pot atenua reescontând efectele comerciale.

O alta cale de punere în circulație a banilor pe linie de credit este împrumutul prin contul curent. Bancar mărimea soldului debitor al contului curent al clientului reflectă creditul acordat.

Creditarea sub forma avansurilor în contul curent ocupă un loc în creșterea în activitatea bancară atenuând legătura emisiunii monetare cu creditul comercial și implicit dependența emisiunii monetare de proporțiile vânzărilor de mărfuri cu plata amânată.

În țările cu economie planificată centralizat vânzarea mărfurilor cu plata amânată a fost interzisă fiind obligatorie plata imediată a vânzătorului de către cumpărător.

Implicit era fără obiect circuitul economic intern al înscrisurilor cambiale (trată, bilet la ordin) ceea ce a făcut ca băncile să înceteze să mai fie, sub acest aspect, bănci comerciale.

Moneda contemporana, sprijinindu-se pe operațiuni de scont, pe creditul comercial, dar mai ales pe creditul public și creditul bancar direct, începe un proces de emancipare față de relațiile de credit, banii devenind un activ financiar, pregnant, specific în forma lor principală - credit public - exprimând lichiditatea perfectă. Menționam că în această formă ei nu asigură un venit (randament).

Conceptul de credit : - apare când vânzătorul predă valori de întrebuințare în schimbul promisiunii că va primi, cândva, o valoare. Conceptul de credit apare pe măsura instituționalizării funcției monetare ca mijloc de plată, are loc decalajul în timp al actului de vânzare față de cel de cumpărare.

Lărgirea producției, crearea condițiilor pentru a rezista unui mediu concurențial acerb, obținerea unui profit care să asigure dezvoltarea normală a activității sunt de neconceput fără existența creditului.

Creditul se extinde în relațiile cu partenerii străini, chiar la nivelul statului, putându-se afirma, împreună cu monetariștii că omenirea trăiește prin credit.

În practica curentă conceptul de credit se confundă cu banii, cu finanțele. În cadrul rotației de ansamblu, capitalul, mijloacele monetare și materiale, creditul se pot transforma în bani și/sau finanțe.

Finanțele presupun capitaluri formate care se acumulează, creditul reprezentând un efect al proceselor economice în urma cărora apar capitaluri temporar disponibile.

Creditul simplificat - este o formă specială de mișcare a valorilor și reprezintă vânzarea de mărfuri cu plata amânată sau cu transferarea de monedă cu titlu de împrumut.

Creditul extins - reprezintă circulația capitalului de împrumut.

2. Trăsăturile creditului

Trăsăturile creditului delimitează sfera creditului și îi caracterizează conținutul. Creditul are o seamă de trăsături comune, printre care amintim:

1. Existența unei disponibilități la nivelul agentului economic și acceptarea de către aceștia să le cedeze (să le împrumute) altor agenți economici (debitori);
2. Pierderea temporară a unor drepturi de către împrumutat (cel care acorda împrumutul);
3. Obligativitatea împrumutatului de a restitui împrumutul la scadență însoțit obligatoriu de o dobânda (interes).

Subiectele relației de credit :

- debitorul
- creditorul

Promisiunea de rambursare este un element esențial al creditului și presupune riscuri pentru care se cer garanții.

Riscurile sunt de nerambursare sau de imobilizare. Nerambursarea constă în probabilitatea întârzierii plății sau a incapacității de plată datorată conjuncturii, deficiențelor sectoriale, deficiențelor împrumutului. Ca soluție de prevenire se recomandă diversificarea și/sau garantarea împrumutului. Riscul de imobilizare survine la banca care nu este în măsură să satisfacă cererile titularilor de depozite datorită gestiunii nereușite a creditelor. Ca soluție de prevenire se recomandă angajarea de credite pe hârtii de valoare, reescontul sau garanțiile reale și personale.

Garanțiile reale sunt gajul, ipoteca, dreptul de reținere, privilegiul

Garanțiile personale sunt simple, solidare.

Termenul de rambursare a creditului - este variat putând varia între 24 ore și 30-50-100 de ani.

Uzanțele creditului :

- ◆ pe termen scurt creditul se derulează prin rambursarea integrală la scadență
- ◆ pe termen mediu și lung se face o rambursare eșalonată a creditului, odată cu plățile curente rambursându-se dobânda și o parte din împrumut.

Dobânda este caracteristica definitorie a creditului. Ea poate fi fixă sau variabilă (sensibilă). Se modifică periodic (de regulă semestrial) armonizându-se cu dobânda pieței.

Acordarea creditului (tranzacția propriu-zisă) - distingem o tranzacție unică, un împrumut acordat, credit deschis (linia de credit) caracterizat prin aceea că împrumuturile efective survin la intervale libere alese de debitor prin emiterea cărților de credit.

Consemnarea și transferabilitatea - caracteristici necesare creditului întrucât acordurile de credit sunt consemnate prin înscrisuri care stipulează obligația fermă a debitorului de rambursare a împrumutului și dreptul creditorului de a i se plăti suma angajată. Transferabilitatea este cesiunea creanțelor și a veniturilor accesorii.

3. Tipuri de credite

Caracterizarea creditelor se face după următoarele criterii :

I. După natura economică și participanți :

- credit comercial
- credit bancar
- credit de consum
- credit obligatar
- credit ipotecar

- ◆ **Creditul comercial** - este cea mai reprezentativă formă de credit în economia de piață. Constă în amânarea plății reciproce de către agenții economici activi cu prilejul vânzării mărfurilor. Instrument specific este cambia - are rolul de a suplimenta capitalul circulant scutind creditul bancar, se face un transfer reciproc de resurse între întreprinzători.
- ◆ **Creditul bancar** - este un credit comercial care prin cesiune bancară și scontare se transformă în credit bancar.
- ◆ **Creditul de consum** - este pe termen lung sau scurt acordat persoanelor individuale și este destinat acoperirii consumului bunurilor sau serviciilor.
- ◆ **Creditul obligator** - este un credit provenit de la subscriber către persoana juridică (agent economic).
- ◆ **Creditul ipotecar** - este girat cu ipoteca între debitori și creditori interpunându-se băncile.

II. După destinație :

- credite productive
- credite neproductive

III. După natura garanțiilor ce servesc ca acoperire :

- credite reale
- credite personale

IV. După scadență :

- credite pe termen
- credite fără termen

V. După fermitatea scadenței :

- credite denunțabile
- credite ne-denunțabile

VI. După modul de stingere al obligațiilor de plată :

- credite amortizabile
- credite ne-amortizabile

4. Intermediarii și piețele creditului

Analiza simplificată a mecanismelor economice evidențiază că anumiți agenți economici (populația) dispun de capacitatea de finanțare în timp ce alții (întreprinderile) au nevoie de finanțare.

Echilibrul între capacitatea de finanțare și nevoia de finanțare se realizează printr-un ansamblu de operații de intermediere financiară între materia primă oferită (agentul economic cu surplus de resurse) și produsul finit (forma de îndatorare prin care persoana juridică cu deficit de resurse necesare a fi acoperite) se creează astfel un gen de valoare adăugată a investițiilor financiare.

Rolul intermediarilor financiarilor este de a adecva cantitatea și calitatea fluxurilor monetare și financiare adaptând datoria primară emisă de agenții economici la dorințele împrumutătorilor primari.

Simplificând, se poate afirma că cu cât calitatea intermediarilor financiari este mai bună într-o economie, cu atât sunt mai eficient utilizate resursele și se realizează o creștere economică mai rapidă.

Se evită astfel devierea inutilă a unei părți din economisire realizându-se finanțări oportune și eficiente pentru economia națională.

CURSUL Nr. 9

Dobânda

1. Concept, determinanți, structură, nivel ;
2. Curbele de randament și tipuri de dobândă ;
3. Dobânda nominală și dobânda reală.

1. Concept, determinanți, structură, nivel

Dobânda este un concept care comportă două accepțiuni :

- a) în sens restrâns dobânda este suma convenită proprietarilor la rambursarea sumei împrumutate. Dobânda este prețul folosirii capitalului, este remunerarea riscului împrumutului ;
- b) în sens larg dobânda este prețul plătit de debitor creditorului pentru cesiunea dreptului de folosință a împrumutului până la scadență.

Definiția lui Keynes - dobânda este o recompensă pentru remunerarea la lichidități și concomitent este prețul pentru achiziționarea lichidității.

Definiția lui Samuelson - dobânda reprezintă surplusul venit proprietarului pentru capital ca factor de producție.

Determinanți :

- creditul avansat
- perioada de timp a folosirii capitalului vărsat
- nivelul ratei dobânzii.

$$d = \frac{D}{C} \times 100, \text{ unde : } D = \text{dobânda totală}$$

C = capitalul

d = rata dobânzii

Inițial dobânda a fost legată de creditul pentru consum, apoi ea a însemnat dreptul de a folosi creditul cu destinație economică productivă.

Factorii dobânzii sunt :

- I. Productivitatea capitalului implică realizarea unei anumite rate a profitului. Profitul total este o sumă a dobânzii și a profitului net, evident că orice investitor își dimensionează afacerile astfel încât să realizeze un profit total mai mare sau cel puțin egal cu profitul net;
- II. Lichiditatea care se referă la situația creditorului ce preferă întotdeauna forma de împrumut de natură să asigure lichiditatea ;
- III. Riscul nerambursării - împrumutanții se preocupă major de constituirea garanțiilor reale în vederea diminuării riscului nerambursării ;
- IV. Raportul dintre cererea și oferta de credite - oferta este determinată la rândul ei de factori ca
  - nivelul economisirii ,
  - nivelul veniturilor ,
  - preferințele de consum ,
  - inflația.

Cererea este intercon condiționată de cei trei mari debitori sociali : guvernul, agenții economici și familia.

Nivelul dobânzii :

În țările cu o economie de piață consolidată s-a constituit un nivel de bază al dobânzii care este un nivel focalizator al multiplelor niveluri ale acestei mărimi relative. Această rată fixată de o bancă de

referință în condițiile medii date servește ca termen de bază pentru calcularea celorlalte rate ale dobânzii situate în jurul dobânzii de bază.

În S.U.A. rata de bază a dobânzii este rata aplicată de băncile comerciale la creditele acordate de aceste bănci pe termen scurt clienților de prim rang. În Anglia și în lume este binecunoscută rata LIBOR.

2. Curbele de randament

În aprecierea nivelului dobânzii un rol deosebit se acordă din punct de vedere teoretic cât și practic curbelor de randament.

Curba de randament este o curbă continuă care descrie relația funcțională între randamentul la rata scadenței și numărul de ani ce intervin înaintea scadenței pentru titlurile cu venituri fixe la un moment dat.

Curbele de randament se rezumă la anumite creanțe dar sunt semnificative pentru întreaga piață a creditului. Potrivit conjuncturii de moment, curbele de randament pot avea trei modalități de expresie:

1. *Curba plată* - arată că randamentele titlurilor pe termen scurt, mediu și lung sunt practic aceleași și că raportul între cerere și ofertă este echilibrat pe ansamblul pieței.
2. *Curba orientată în sus* relevă că titlurile pe termen lung au un randament ridicat și sugerează că cererea de fonduri pe termen scurt este foarte puternică față de cererea de fonduri pe termen lung.
3. *Curba orientată în jos* exprimă faptul că titlurile pe termen scurt au un randament foarte ridicat de unde rezultă că cererea de fonduri pe termen lung este foarte puternică față de cererea de fonduri pe termen scurt.

3. Dobânda nominală și dobânda reală

Aprecierile privind nivelul ratei dobânzii sunt valabile atâta timp cât stabilitatea monetară asigură, la expirarea termenului împrumutului, recuperarea integrală a valorii avansate respectiv conservarea puterii de cumpărare.

Perioada actuală caracterizată prin intense, permanente și generalizate procese inflaționiste influențează acest proces și pune în prim plan riscul eroziunii capitalului.

Riscul eroziunii capitalului se referă la posibilitatea înregistrării de pierderi de către creditor prin faptul că valoarea reală a ratelor de rambursare a împrumutului nu mai pot acoperii integral capitalul împrumutat dar să caute prin condițiile creditului să-și asigure o compensare pentru pierderile suferite prin : deprecierea monetară pe de o parte și prin ridicarea ratei dobânzii.

În concluzie, în condițiile unei intensificări a procesului inflaționist rata dobânzii implică două ipostaze:

- a) Dobânda nominală exprimată prin rata curentă de piață ;
- b) Dobânda reală exprimată ca diferență între dobânda nominală și gradul de eroziune a capitalului determinat de evoluția procesului inflaționist.

Dobânda reală este direct proporțională cu deprecierea monetară.

Dobânzile nominale sunt dobânzile stabilite între părți și consemnate contractelor de creditare, sunt cele negociate și acceptabile pentru creditorii.

Astfel rata dobânzii reale este dată de următoarea formulă :

$$R_{DR} = \frac{1 + R_{DV}}{1 + R_i} - 1$$

Evoluția dobânzii reale din lumea contemporană ilustrează contradicția dintre dobânda nominală și cea reală.

Creșterea operațiunilor de credit în valute compozite pe piețele internaționale ridică problema determinării specifice a ratei dobânzii practicate pentru aceste operațiuni, în condițiile în care ratele dobânzii variază pe piețele naționale, în funcție de intensitatea procesului inflaționist național.

Determinarea dobânzii la creditele exprimate în valutele compozite se efectuează pe modelul mediei ponderate :

$$\sum D_i \times V_i, \text{ unde } D_i = \text{rata dobânzii pe piața valutei } V_i \\ V_i = \text{ponderea valutei } V_i \text{ în valuta compozită.}$$

Tehnici de calcul ale dobânzii :

Dobânda dată de o unitate monetară pe un an de zile se numește dobândă unitară.

$$E = \frac{k \times t \times z}{360 \times 100}, \text{ unde :}$$

- E = dobânda
- k = capitalul investit
- t = timpul
- z = rata dobânzii

Calculul dobânzii asupra unei sume de bani exprimată în general pe o perioadă de timp. Dobânda compusă este uzuală pentru credite cu o durată mai mare de 12 luni. În acest caz dobânda se calculează după regula operațiunii de dobândă simplă care trebuie majorată cu o nouă sumă care intră în operațiunea de dobândă a perioadei următoare. Astfel unitatea monetară devine la sfârșitul perioadei:

$$1 + R = k ; A \rightarrow E ; R = \text{rata anuală a dobânzii pentru } 1 + n , \quad n = \text{numărul de ani.}$$

$$E = A \left(1 + \frac{R}{100}\right)^n ; A = \frac{E}{\left(1 + \frac{R}{100}\right)^n} ; R = \sqrt[n]{\frac{E}{A}} - 1 \Rightarrow \text{Dacă } (1 + R) = K \Rightarrow E = A \times K^n$$

$$A = \frac{E}{K^n} ; E = \sqrt[n]{\frac{E}{A}} - 1$$

CURSUL Nr. 10

1. Băncile comerciale

2. Originea și necesitatea băncilor de depozit

3. Operațiuni bancare. Riscul bancar

4. Căi de ameliorare a managementului bancar

1. Băncile comerciale

Băncile comerciale au apărut în accepțiunea modernă în legătură cu dezvoltarea comerțului și acumularea de mari capitaluri bănești, expresie a dezvoltării producției, intensificării schimburilor comerciale și expansiunii economiei în general.

Participând la dezvoltarea operațiunilor comerciale prin intermediul titlurilor cambiale, în mod firesc aceste bănci s-au numit bănci comerciale.

În epoca contemporană locul și rolul băncilor comerciale sunt strâns legate de calitatea lor de intermediari în perspectiva relației economii-investiții, fundamentala pentru creșterea economică. Mobilizarea resurselor bănești ale agenților economici și populației la dispoziția și prin intermediul băncilor comerciale este premiza economică primordială a realizării de economii care se constituie în dubla ipostază :

- venituri neconsumate ale perioadei curente
- cerere potențială pentru producția viitoare.

Agenții economici recurg la capitaluri proprii și la credite bancare în procesul de reciclare și valorificare a capitalurilor banesti din economie.

Se creează în acest mod premisele unei ample redistribuiri a capitalurilor banesti printr-o rețea de intermediari care în exclusivitate sau cu preponderență în cadrul sistemului bancar s-au constituit în rețea de bănci comerciale sau de depozit.

Băncile comerciale efectuează următoarele operațiuni:

1. **Operațiuni pasive** - care constau în formarea capitalului propriu, atragerea depunerilor și rescontul (refinanțarea)
2. **Operațiuni active** - operațiuni de creditare și de plasament care se derulează pe baza depozitelor bancare constituite.

3. **Operatiuni comerciale si de comision**.- constituie un grup special de operatiuni ale bancilor comerciale care privesc tranzactiile de vanzare-cumparare de devize efectuate cu prilejul mijlocirii de plati internationale.

1. Operatiuni pasive .

- **Formarea capitalurilor proprii** - bancile comerciale ca persoane juridice sunt societati pe actiuni care isi constituie capitalul prin trei modalitati :
  - pe baza capitalului social
  - pe baza fondului de rezerva
  - pe baza provizioanelor

Principala caracteristica a bancilor comerciale este ca in cadrul resurselor proprii, capitalurile proprii detin cea mai redusa pondere, implicit este putin semnificativa capitalizarea profitului bancar ca modalitate de reciclare si valorificare a capitalurilor banesti depuse.

Bancile comerciale isi constituie fondul de rezerva pentru acoperirea unor pierderi generate in principal de insolabilitatea unor debitori. De regula ,rezervele proprii constituite sub forma fondului de rezerva ,ating ,la bancile comerciale o marime egala cu capitalul social.

Aceasta dimensiune a fondului de rezerva se justifica prin varietatea riscurilor bancare. Pentru mentinerea unui plafon de lichiditati corelat cu o stare prudentiala,bancile recurg la constituirea de provizioane care pot fi reglementate si se constituie cand sunt reglementate in baza unor acte normative care urmaresc multiplicarea capitalurilor proprii sau provizioane de risc - pe baza lor putand fi acoperite pierderi bancare care pot fi anticipate ,necunoscandu-se insa marimea si momentul producerii acestor pierderi.

- **Atragerea depozitelor** . Depozitele pot fi la vedere si la termen.

Depozitele la vedere se caracterizeaza prin flexibilitate in sensul ca depunatorii pot dispune oricand utilizarea lor sub forma platilor sau retragerilor din cont, suma lor este relativ constanta pentru ca platile din anumite conturi se constituie ca depozite in alte conturi,putandu-se vorbi in acest sens de un volum minim a depozitelor la vedere.

Depozitele la termen sunt o conventie intre deponent si banca referitor la suma,durat si nivelul dobanzii bonificate.

In Romania intrumentele cele mai utilizate de bancile comerciale pentru constituirea depozitelor la termen sunt certificatele de depozit (la BCR certificatele de depozit se emit pentru sume de 100.000 ,300.000, 500.000, 1.000.000 pe 3 luni,6 luni si un an in conditiile unor dobanzi fixe pe toata perioada de depozitare).

Pentru sume mai mari bancile comerciale folosesc ca instrumente de depunere la termen contul de depozit. Clauzele de retragere si nivelul dobanzii difera in functie de banca.

Depozitele in cont curent - parte integranta a depunerilor bancare deschise atat persoanelor juridice cat si persoanelor fizice,prin intermediul contului curent se evidentiaza o multitudine de incasari si plati folosindu-se diferite instrumente de decontare (cecuri, ordine de plata, foi de varsamant). Toate operatiunile de cont curent au loc numai la solicitarea clientilor si necesita un efort deosebit din partea organului bancar ceea ce face ca bancile sa bonifice in mod diferit soldurile de disponibilitati din aceste conturi (se acorda dobanzi mai mici ca la depozitele pe termen).

- **Reescontul** - modalitate de procurare de noi resurse de creditare prin cedarea portofoliului de efecte comerciale unei alte banci comerciale de scont, dar de regula de emisiune.

Alaturi de reescont bancile comerciale practica lombardarea (acele operatiuni de imprumut garantate cu efecte publice :obligatiuni,bonuri de tezaur). In acest fel bancile comerciale obtin de la banca de emisiune resurse pe termen scurt.

Reescontul si lombardarea sunt operatiuni specifice recreditarii si refinantarii.

2. Operatiuni active.

Operatiunile active ale bancilor comerciale sunt de doua categorii :

- creditarea agentilor economici]
- creditarea persoanelor fizice.

- **Creditarea agentilor economici.** Bancile comerciale si-au diversificat modalitatile de creditare. Distingem ca produse bancare :credite pentru constituirea de active fixe acordate in general pe

termen scurt, credite pentru exploatare acordate pentru active curente (creditarea creantelor, creditele de trezorerie).

Creditarea creantelor - distingem operatiuni specifice :

- operatiuni cambiale
- imprumutul pe gaj de actiuni si efecte publice
- operatiuni de report.

Bancile comerciale achizitioneaza efecte publice cu obligatia rascumpararii in termen scurt si cu acelasi pret. Vanzarile-cumpararile de titluri ale imprumuturilor de stat constituie un procedeu clasic de influentare a politicii monetare si de credit.

Creditele de trezorerie - credite acordate pe termen scurt (sub un an) pentru necesitati curente legate de ciclul de exploatare si comercializare. Aceste credite cunosc doua forme :

- avansul in cont curent - apare sub forma liniei de credit sau a plafonului de creditare
- creditul pe termen mediu mobilizabil- este o refinantare la termen scurt pentru necesitati de export sau stocuri sezoniere in agricultura.

- Creditarea gospodariilor familiale si persoanelor fizice se utilizeaza frecvent pentru obiective de interes general de ordin social (constructia de locuinte) ,sustinerea prin credite a nevoilor curente (introducerea gazului in Constanta).

3. Operatiuni comerciale si de comision - privesc tranzactii in devize pe pietele internationale.

Bancile comerciale realizeaza profituri prin diferenta intre cursul de vanzare si cumparare a devizelor.

3.1. Operatiuni de comision - bancile comerciale actioneaza in numele si in contul clientului efectuand operatiuni de plati, acreditive, incasso ,remiteri.

- Remiteri sunt operatiuni de transfer la solicitarea clientilor a unor documente ,titluri, sume catre terti.
- Acreditivul este operatiune de plata conditionata efectuata de bancile comerciale in baza documentelor de incasare si expediere a marfurilor, transfer de suma ca urmare a unei investiri de incredere pe care clientul a acorda bancilor comerciale.
- Incasso presupune efectuarea serviciului de incasare de catre o banca a diferitelor creante apartinand clientilor sai (cambii, facturi, hartii de valoare).
- Mandatul - operatiuni efectuate in numele bancii dar in contul clientului. Se refera la administrarea de hartii de valoare si chiar de patrimoni (executori testamentari, gestionarea fondului de tutela sau a diferitelor fundatii). Pentru operatiuni de mandat se percep comisioane pentru acoperirea cheltuielilor ocazionate de prestarile de servicii si realizarea de profit bancar.

2. Originea si necesitatea bancilor de depozit

Bancile de afaceri sunt banci de depozit specializate in operatiuni financiare a investitiilor pe seama depozitelor pe termen lung si a atragerii de capitaluri prin emisiunea de valori mobiliare. Ele se constituie in epoca moderna ca modalitati de ameliorare a managementului bancar. Ele ofera clientilor sprijin financiar direct prin participatiile de capital (cumparari de actiuni) sau indirect prin preluarea datoriilor sub forma obligatara.

Bancile de afaceri indeplinesc si rolul de consilieri in managementul financiar al firmelor incasand comisioane importante .

CURSUL Nr. 11 Băncile de afaceri

Operațiunile și rolul băncilor de afaceri

I.1. Tipuri de bănci de afaceri

I.2. Rolul băncilor de afaceri în realizarea de operațiuni, achiziții și fuziuni

I.3. Răscumpărarea integrală pentru management (RIPM)

Societăți financiare de plasament

II.1. Titlurizarea ; Fondul comun de creanțe (FCC)

II.2. Societăți de investiții financiare (SIF)

I. Operațiunile și rolul băncilor de afaceri

Băncile de afaceri sunt bănci de depozit specializate în operațiuni de finanțare a investițiilor pe seama depozitelor pe termen lung și atragerea de capitaluri prin emisiunea de valori mobiliare. Băncile de afaceri se constituie în epoca modernă ca modalități de ameliorare a managementului bancar.

Băncile de afaceri oferă clienților sprijin financiar direct prin participații de capital (cumpărări de acțiuni) sau indirect prin preluarea datoriilor sub formă obligatară.

Băncile de afaceri îndeplinesc rolul de consilieri în managementul financiar al firmelor încasând comisioane importante.

I.1. Tipuri de bănci de afaceri

Modelul băncilor de afaceri s-a creat printr-un act care se numește Glass Stegall Act (1933) și delimitează investițiile de credit american în:

- băncile comerciale - care sunt colectoare de depozite și distribuitoare de credite
- bănci de investiții - care intermediază în domeniul atragerii capitalurilor, plasării lor optime inclusiv prin administrarea pe cont propriu sau sindicalizarea emisiunilor de valori mobiliare.

Băncile de afaceri americane au ca principală caracteristică faptul că nu dețin și nu exercită controlul portofoliilor companiilor. Băncile de afaceri franceze, dimpotrivă, dețin importante pachete ale portofoliilor companiilor, considerate, de aceea, frecvent, clienți captivi.

Societățile de portofoliu sunt o formă derivată în activitatea băncilor de afaceri, au o largă răspândire în țările francofone și au o dublă funcționalitate :

- deținerile lor asigură o valorificare ridicată a capitalului prin dividende,
- scopul lor este asigurarea controlului asupra companiilor prin pachetul de control care conferă privilegii (desemnarea cifrei de afaceri, orientarea politicii de investiții).

Aceste societăți de portofoliu dețin participații încrucișate directe sau indirecte la anumite companii și invers.

În Franța distingem trei categorii de societăți de portofoliu :

- A. Societăți de portofoliu holding - sunt cotate bursier cu acțiuni deținute sau contractate de băncile franceze a căror capitalizare ajungea în 1998 la 30 miliarde FRF (Grupul Warms, Sueze, Lazard Frerer).
- B. Societăți de portofoliu ale băncilor comerciale sunt filializate, dar sunt necotate bursier (Societe General, Credite Lyonnais).
- C. Investitori și intermediari care dețin acțiuni la bănci și invers.

I.2. Rolul băncilor de afaceri în realizarea de operațiuni, achiziții și fuziuni

Realizarea de operațiuni, achiziții și fuziuni este un fenomen caracteristic, predilect al concentrării și centralizării economiei. Frecvența acestui fenomen este dată de următorii factori:

- intensitatea transformărilor tehnico-științifice;
- mutațiile rapide tehnologice;
- schimbări rapide opțiunile clienților, în rețelele de comerț internațional.

Tendința de regrupare internațională se manifestă prin acțiuni concurențiale bazate pe consimțământul reciproc al părților.

Deconspirarea secretului privind intențiile de fuziuni a condus în practică, în special în SUA la ample creșteri ale cursurilor, antrenând câștiguri mari, neașteptate pentru deținătorii de acțiuni supuse vânzării și pentru intermediarii “bine informați” .

I.3. Răscumpărarea integrală pentru management (RIPM)

RIPM este o soluție financiară pentru privatizare care a apărut în Marea Britanie (Leverage Management Buy Out). S-au angajat 330 de operațiuni totalizând 3 miliarde de GBL (lire sterline) și a fost instrumentul principal al politicii de deznaționalizare promovate de guvernul Thacher .

Scopul acestor operațiuni este multiplu:

- perfecționarea managementului,
- creșterea nivelului managerial,
- creșterea competitivității companiei.

În condițiile economiei de piață se realizează următoarele cauze tipice care generează decizia deținătorilor companiei de a recurge la operațiunea de vânzare în vederea RIPM:

- Conformația diversă și neconsonantă a companiilor, de regulă societăți pe acțiuni, datorită angajării în mai multe ramuri de activitate în scopul evitării riscului și/sau pentru extinderea posibilităților de valorificare a capitalului social, conglomerat unde prin achiziții și fuziuni de acțiuni ale unor companii juridic-independente se înregistrează decizia renunțării la tipuri de activități îndepărtate ca ramură sau teritorial de liniile principale de dezvoltare. De aici nevoia de a vinde.
- Substratul financiar este posibilitatea de a obține resurse pentru întărirea poziției celorlalte companii sau accentuării investițiilor pe noi direcții.
- Transmiterea companiilor individuale sau familiale care din cauze naturale, financiare sau fiscale nu pot fi preluate de moștenitorii legali și sunt deci supuse transferului de proprietari.
- Unde companiile sunt slăbite, au dificultăți în administrație și decid să vândă, lăsând loc altora.
- Companiile slabe bursier se revalorifică prin vânzare căpătând o valoare economică reală. Companiile se atribuie curent managerului care cunoaște punctele forte și slăbiciunile putând dezvolta afacerile deoarece o cunoaște cel mai bine. Din acest motiv proliferază RIPM în țările dezvoltate.

Condițiile de efectuare ale RIPM:

1. Gradul înalt de îndatorare (participare largă a creditului). Raportul dintre fonduri împrumutate și surse în SUA este de 1 : 10. Se consideră poziția de acord bancar ca fiind vitală. Au apărut intermediari specifici societăților financiare (societăți de venture capital = capital de risc). Societățile de investiții specializate au un bun nivel de inginerie financiară în măsură să sprijine și să controleze cadrele de conducere ce și-au asumat RIPM atât în momentul achiziției cât și ulterior.
2. Succesul acestor operații este legat de potențialul și dinamismul burselor de valori care pot crea cadențe favorabile dezvoltării pentru întreprinzătorii angajați în procesul de RIPM prin asigurarea lichidității capitalurilor investite.

II. Societăți financiare de plasament

Societățile financiare de plasament s-au individualizat distinct în epoca modernă ca o expresie a deținătorilor de capital mai mari sau mai mici pentru valorificarea optimă dar stabilă a capitalului oricât de mic.

Funcția principală a acestor societăți este plasarea capitalului pe termen lung prin administrarea unui fond comun de creanțe în scopul maximizării veniturilor.

Inițial a avut ca obiect de plasament numai acțiuni cotate bursier, ulterior s-au constituit fonduri comune de creanțe foarte diferite, proliferând fenomenul titluralizărilor cu modificări consecvente pe piața creditului.

II.1. Titlurizarea ; Fondul comun de creanțe (FCC)

Veniturile din dobânzi și dividendele aduse de titluri devin mai atrăgătoare decât veniturile din depozitele în cont. În condițiile creșterii bunăstării crește creditul de consum, crește cererea de credit ipotecar, stimulând pe creditori la o redistribuire de tip nou a creditelor prin titlurizare.

Titlurizarea este transferul de proprietate prin preluarea de creanțe de la instituțiile cedante (băncile) de către fondul comun de creanțe în schimbul disponibilităților bănești constituite prin contribuțiile investitorilor.

Cadrul general al titlurizării - fondul comun de creanțe este o coproprietate a deținătorilor de părți, proporțional cu sursele puse la dispoziția FCC, investitorii primesc părți care statuează calitatea lor de coproprietari.

Părțile de coproprietar sunt un gen de obligațiuni putând să dea drept la dobândă. Concomitent părțile de coproprietar au și caracter de acțiuni prin aceea că implică un risc de neplată sau de rambursare anticipată și dau posibilitatea tragerii la răspundere a gestionarilor.

Fondurile comune de creanțe nu sunt instituții funcționale fiind administrate exclusiv de societăți de gestiune.

Transformări produse de titlurizare:

1. omogenizarea condițiilor de creditare ;

2. creșterea și diversificarea ofertei de credit care devine regulară independentă relativ de situațiile conjuncturale și monetare;
3. creează posibilitatea băncilor de a putea revinde o parte din împrumuturile acordate asigurând o creștere a lichidității activului bilanțier, diminuând expunerea la riscuri și producându-se segmentarea pieței creditului. Există un segment al pieței creditului în sarcina băncilor și apare un segment în continuă creștere preluat prin intermediere de investitori.
Se optimizează gestiunea creditelor segmentizate care pot fi preluate ca atare de societăți specializate. Această specializare conduce la efecte pozitive dacă este sprijinită de rețele informatice (creșterea productivității și scăderea costurilor gestiunii împrumuturilor).
Reducerea în SUA a costurilor gestiunii împrumuturilor este de la 60 cenți la 20 cenți la 100 \$.
4. se creează condiții de facilitare a internaționalizării pieței capitalurilor, astfel capitalul japonez reprezintă 20% pe piața de capital a Marii Britanii iar pe piața SUA cifra nu s-a dat publicității.
Se produce lărgirea spectaculoasă a surselor de finanțare a economiilor prin spargerea enclavelor de capital național.

II.2. Societățile de investiții financiare

SIF capătă o amploare deosebită pentru că satisfac cererile micului investitor de a i se asigura maximizarea capitalului disponibilizat (economiei) care nu se mai află la discreția variațiilor bursiere rămânând nevizat și incomplet să aprecieze prognoza dezvoltării economice și a pieței.

Aceste societăți dispun de un personal înalt specializat, sunt societăți deschise ale căror acțiuni se pot acționa la ghișeu, vânzându-se la prețuri de emisiune și revânzându-se ulterior la prețuri de răscumpărare.

Capitalul acestor societăți se modifică permanent. Acțiunile nu sunt cotate la bursă, dar cursul lor se determină zilnic.

Fondurile comune de plasament cumulează trăsăturile fondurilor comune de creanțe. Caracteristici :

- reprezintă o formă de coproprietate asupra deținerii de valori mobiliare,
- sunt încredințate unui depozitar sub supravegherea unui girant care trebuie să fie obligatoriu acționar al fondului,
- retragerea, răscumpărarea părților este interzisă un număr de ani (3-10 ani) pentru a se asigura investirea capitalului pe termen lung.

Cluburile de investiții s-au înființat în perioada recentă intenționând inițierea în tehnica bursieră și atragerea de economii în vederea fructificării acestora pe baza achizițiilor de valori mobiliare.

Pornind de la un aport modest membrii clubului cotizează lunar în vederea dezvoltării activității. Sunt maxim 20 de membrii.

Elementul comun tuturor societăților financiare de investiții este transparența fiscală care se realizează prin aceea că veniturile obținute prin această formă de plasament nu sunt supuse impozitării la sursă.

CURS 12

Băncile și instituțiile de credit specializate

1. Locul și rolul băncilor specializate în economii

Băncile și Instituțiile de credit specializate, acționează în marea lor majoritate ca și bancile de afaceri, în sfera creditului mijlociu și lung, indicând conlucrarea între Instituțiile de credit specializate bipolar :

- unele în mobilizarea resurselor, a disponibilităților din economii, sursa de constituire și extensie a capitalului
- altele în disponib. creditelor în operații și ramuri urmărindu-se creșterea eficienței intermedierei, valorificării capitalului

Creditele pe termen mijlociu sunt acordate pe durate de la 18 luni – 7 ani, având destinația procurării de echipamente sau a finanțării exportului.

În SUA și Anglia un rol important pe piața creditului mijlociu îl ocupă operațiile de credit pentru marfuri vândute cu plată în rate. Piața creditelor pe termen mijlociu, ca și piața creditului pe termen lung, are la bază depozitele pe termen constant prin intermediul multiplelor forme de bănci și instituții de credit specializate.

Creditele pe termen lung se acordă pe termene de până la 50 de ani, având ca scop investițiile productive sau construcții de locuințe. O parte însemnată este îndreptată înspre îndeplinirea sprijinului financiar acordat de stat pentru realizarea politicii sale economice. Băncile de ramură sunt bănci comerciale sau o îmbinare a băncilor comerciale cu cele de dezvoltare, constituindu-se ca o expresie a politicii statului în domeniul bancar. Aceste bănci își bazează existența pe elemente comune :

- sprijinul statului care nu depășește 30% din resurse
- orientarea activității pe linia acordării creditelor pe termen mijlociu și lung

2. Leasingul și factoringul

Instituțiile de credit specializate în leasing sunt verigi relativ noi ale sistemului bancar. Operațiile de leasing au început în SUA în 1952, s-au extins în mai multe țări în 1962. Prezintă un ritm unic de creștere economică cifrat la 25% anual.

Trasaturile leasingului :

- operația de închiriere de utilaje sau echipamente industriale care aparțin băncii sau societăților financiare (SIF)
- bunurile care se închiriază sunt achiziționate special pentru a satisface nevoile chiriasului în cauza
- partile contractului convin încheierea ca o etapă intermediară
- scopul final al operațiunii este achiziția de către chiriasi a bunurilor respective la un preț convenit prin considerarea plăților anterioare făcute cu titlu de chirie

Pentru banca sau societatea financiară leasingul asigură :

- un plasament avantajos al capitalului
- garanția bunurilor încredințate chiriasului
- procurarea bunurilor de către chiriasi fără a antrena bunurile proprii
- posibilitatea recuperării în câțiva ani a sumei investite prin preluarea cu titlu de cumpărare a bunurilor de către chiriasi

Leasingul se substituie astfel creditului. Caracterul de credit al operațiilor de leasing decurge din următoarele elemente :

1. Operațiunile se referă la plasamentul capitalului disponibil al unității specializate pe aceste operațiuni
2. Factorul hotărâtor în determinarea profitului care revine băncii este nivelul dobânzii practicate
3. Angrenarea capitalului se face pe termen mijlociu, potrivit specificului operațiilor de investiții
4. Garanția materială a operației, caracteristica creditului este inclusă și asigurată în proporții mai mari și condiții mai bune

Formele leasingului

- Leasingul mobilier privește utilaje și alte bunuri materiale : tractoare, utilaje de construcții, vapoare etc

- Leasingul imobiliar se referă la : birouri, locuințe etc.

- Leasingul industrial, este cea mai importantă formă, are în vedere : instalații complete (fabrici)

Operațiunile de factoring implică apariția, în raporturile de credit, în relațiile între vânzătorul creditor și cumpărătorul debitor, al unui nou personaj numit factorul. Acest agent, factorul, a fost determinat de interesul vânzătorului creditor de a obține rapid sumele datorate de clienți și de a-și declina sarcina evidentei și urmăririi debitorului în caz de neplata. Factorul preia în sarcină sa, de la creditor, titlurile de creanță asupra debitorului devenind beneficiar, preluând asupra sa riscul situației de neplata a debitorului.

Pentru creanțele preluate factorul plătește agentului platitor valoarea creanțelor diminuată cu comisionul sau. În acest fel nevenindui (prin diminuarea valorii nominale a creanței pe care urmează să o încaseze) :

- dobânda aferentă până la scadența creanței
- comisionul aferent efectuării operației propriuzise de încasare a creanțelor

Acest sistem de factoring este favorabil furnizorilor care fac frecvente livrari in loturi mari , care au activitate sezoniera sau clientela dispersata. Acest fapt permite extinderea factoringului prin unitati specializate

CURSUL Nr. 13 **Bancile de comert exterior si rolul lor in sprijinirea comertului**

Ca una dintre cele mai importante actiuni de sprijinire a exporturilor si participare a statului la activitatea bancara s-au extins in ultima perioada in tarile dezvoltate ca veriga specializata a sistemului bancar bancile de comert exterior.

Activitatea bancilor de comert exterior din punct de vedere al continutului operatiunilor se grupeaza astfel:

- ⇒ operatiuni uzuale bancare decurgand din schimburile internationale (plati si incasari in relatiile cu strainii)
- ⇒ operatiuni de creditare prin intermediul acceptarii scontului, creditelor documentare (scrisori de garantie, acreditive)
- ⇒ procurarea resurselor de refinantare pentru operatiuni de comert exterior prin rescontarea catre bancile de emisiune ,case de economii (instituti de credit) prin resurse bugetare si prin emiterea de obligatiuni (pe piata interna si externa)
- ⇒ participarea la crearea societatilor comerciale, bancare, financiare cu activitatea de comert exterior (interne sau mixte)
- ⇒ facilitarea tuturor operatiunilor de credit ,garantare si asigurare a creantelor, de mandat si comision de natura sa sprijine operatiuni de comert exterior si/sau export.

Caracteristic bancilor de comert exterior in perioada actuala este faptul ca ele concentreaza, promoveaza si dinamizeaza expansiunea comertului exterior, ele nefacand concurenta celorlalte banci.

In operatiunile derulate prin bancile de comert exterior statul are o participare substantiala prin intermediul finantarii bugetare si acordarea de facilitati in derularea operatiunilor de comert exterior.

Prin insasi cadrul lor statutar bancile de comert exterior nu-si propun sa monopolizeze deservirea bancara ci sa coordoneze si sa coopereze cu celelalte banci de ramura si/sau de afaceri.

Principalele operatiuni de creditare derulate prin bancile de comert exterior se pot grupa in functie de destinatia lor si sfera de utilizare. Astfel deosebim:

- credite furnizor - acordate furnizorilor
  - credite de prefinantare - destinate inlesnirii operatiunilor de fabricatie si desfacere a produselor
  - credite cumparator - acordate cumparatorilor
- ◆ **Creditul furnizor** - este creditul acordat de catre exportator cumparatorului extern sub forma marfurilor care fac obiectul contractului de creditare fie pe termen mediu (2-5 ani) fie pe termen lung (maxim 10 ani). De fapt furnizorul nu este dispus sa crediteze nici pe termen mediu si cu atat mai mult pe termen lung, el oferind creanta la vanzare bancii sale prin operatiuni de scontare, forfaiting.
- In creditul furnizor se include **creditul cadru** acordat pe baza unor acorduri bilaterale de export care cuprind conditii uniforme si in majoritatea cazurilor importante facilitati. Aceste credite sunt expresia interventionismului statal in economie si a promovarii prin acorduri guvernamentale a exportului de catre anumite tari.
- ◆ **Creditul de prefinantare** - facilitatile de creditare acordate prin actiunile statale in domeniul sprijinirii exportului se extind si asupra operatiunilor de pregatire a exportului. Deosebim creditele "revolving" care functioneaza prin acordarea unor transe de credit in functie de necesitati pe termen de pana la un an cu posibilitatea innoirii lor actionand ca un substitut al fondului de rulment in vederea stimulării exportului.
- ◆ **Creditul cumparator** - se identifica cu creditele pe termen lung acordate importatorilor de utilaje si echipamente si ele se deruleaza pentru valori considerabile aferente unor proiecte de investitii importante national (finantarea se face de organisme statale).

Linia de credit (creditul stand-by) - este una dintre cele mai recente forme de credite in relatia intre banci si intreprinderile guvernamentale in relatia achizitionarii de pe o piata externa a marfurilor putand fi socotit un credit cumparator.

In relatia creditarii institutiile guvernamentale preiau posibilitatea controlului derularii finantarii lor putand cere intreprinderilor creditate dari de seama financiare, periodice asupra situatiei utilizarii creditelor. Ele au o tendinta de crestere in ultima perioada.

Procesul de economisire - asigura una dintre putinele forme de finantare proprie a bancilor. Experienta tarilor dezvoltate pe linia concentrarii resurselor economisite la un moment dat arata ca just utilizate sumele economisite de populatie si companii reprezinta o resursa considerabila pentru capitalul financiar bancar rivalizand de cele mai multe ori cu economiile intreprinderilor.

Economisirea familiala - in conceptia Keynesista se concepe procesul de economisire ca fiind o amanare a cheltuielilor imediate la nivelul cel mult al propriilor economii. Una din motivatiile cel mai frecvent intalnite pentru procesul de economisire este locuinta proprietate, in sensul ca tinerele familii doresc achizitionarea unei locuinte pentru care, in afara creditului pe care il pot obtine trebuie sa asigure un aport propriu asigurat prin economii.

Procesul de economisire ca componenta de fond a surselor de finantare financiar-bancare s-au emis mai multe opinii:

- in SUA - centrul de echilibru in privinta protectiei sociale s-a deplasat inspre plata de catre angajatori a contributiei pentru protectia sociala in proportie de 23%. In acest sens s-au inregistrat diminuari ale fondurilor economisite de catre populatie.
- in statele nordice ale Europei - protectia sociala se asigura la nivelul statului in proportie variind intre 80-100%.

Ca un corolar s-a inregistrat un recul al depozitelor bancare ale populatiei.